

DĚJINY PSYCHOLOGIE

EMPIRISMUS
ASOCIANISMUS

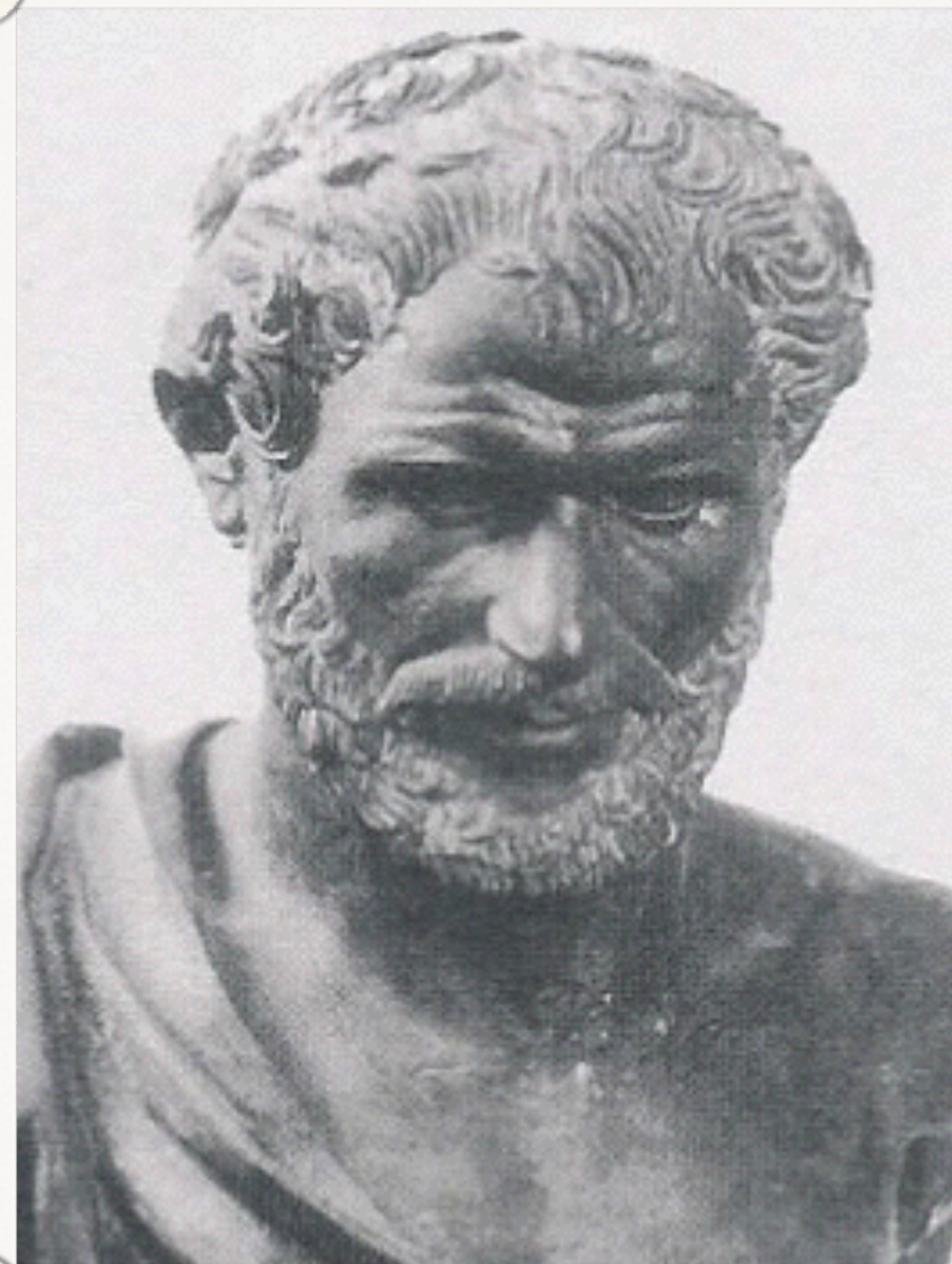
DŮLEŽITÉ POSTAVY

empirismus

- **předchůdci**
  - Aristoteles (384 - 322 př.n.l.)
  - Francis Bacon (1561 - 1626)
  - Thomas Hobbes (1588 - 1679)
  - John Locke (1632 - 1704)
  - George Berkeley (1685 - 1753)

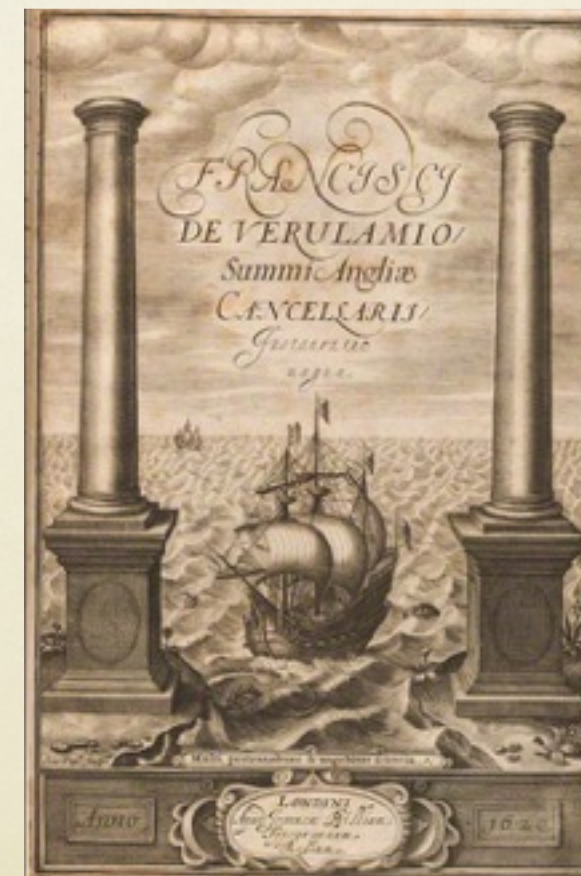
...lidská bytost má poznávací schopnost,
díky níž (percepční) zaznamenávání
vnějších jevů vede k jejich uchování v
paměti, to dá vzniknout zkušenosti a
odtud -- „neboli z celé univerzálie,
která se usídlila v duši" -- vzniká pravý
princip chápání

prof. Daniel Robinson

FRANCIS BACON (1561 - 1626)

- zakladatel empirismu
- zdrojem poznání má být především smyslová zkušenost (**empirie**), jejíž výsledky opatrně zobecňujeme na úroveň axiomů ...
... tedy **induktivní metoda**
- dílo: **Novum Organum (1620)**

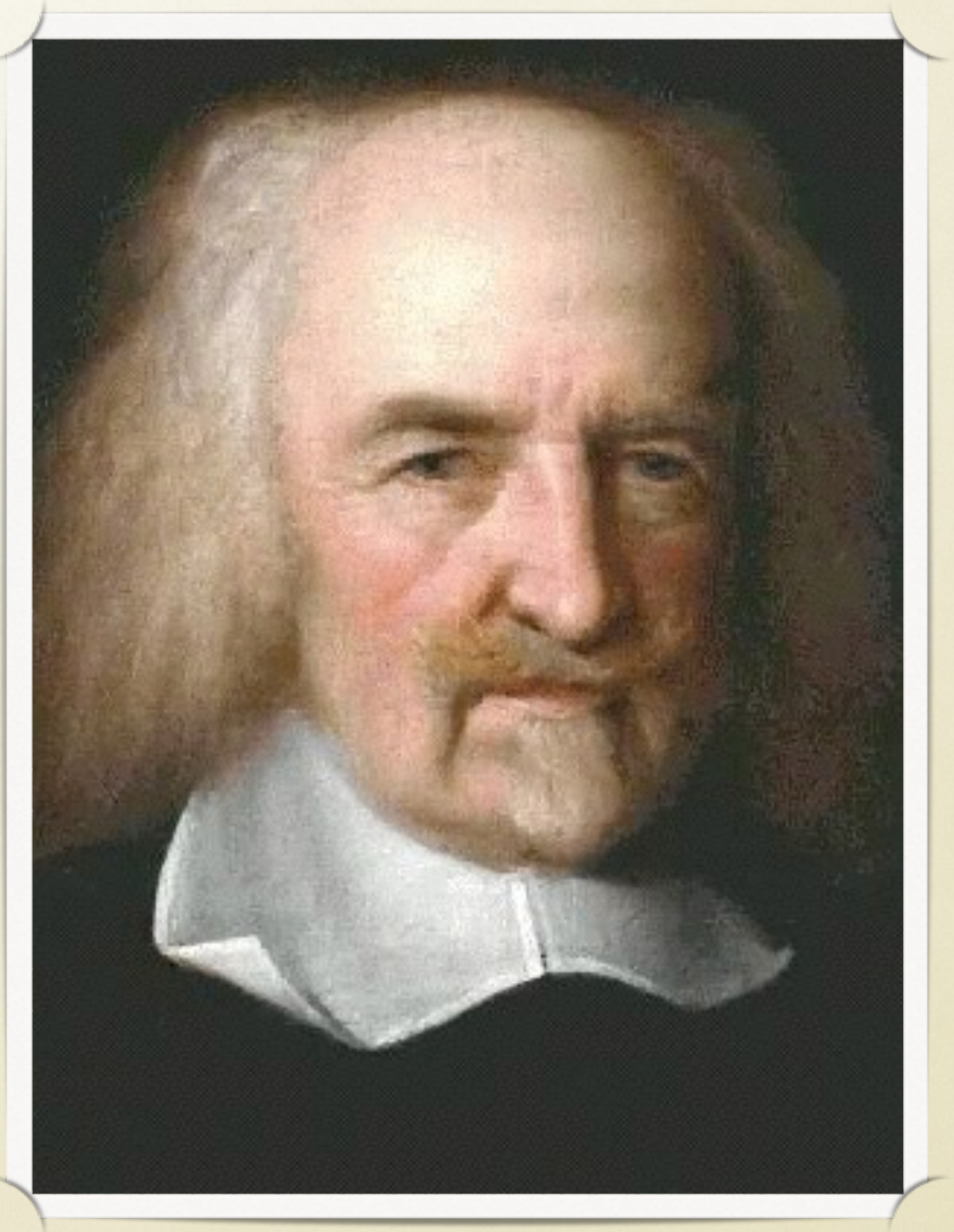
UČENÍ O IDOLECH

- Idoly jsou překážky objektivního poznání.
  - 1. Idol lidského rodu (*idola tribus*)
  - 2. Idol jeskyně (*idola specus*)
  - 3. Idol tržiště (*idola fori*)
  - 4. Idol divadla (*idola theatri*)

THOMAS HOBBS (1588-1679)

- politický filozof, spoluzakladatel britského empirismu
- první pokus vysvětlit, jak se smyslové vjemy mění v myšlenky
- rozlišil **představy prosté** (pamětní) a **složené** (fantazijní)
- princip společného výskytu prvků.
- dílo "Leviathan" (1651)

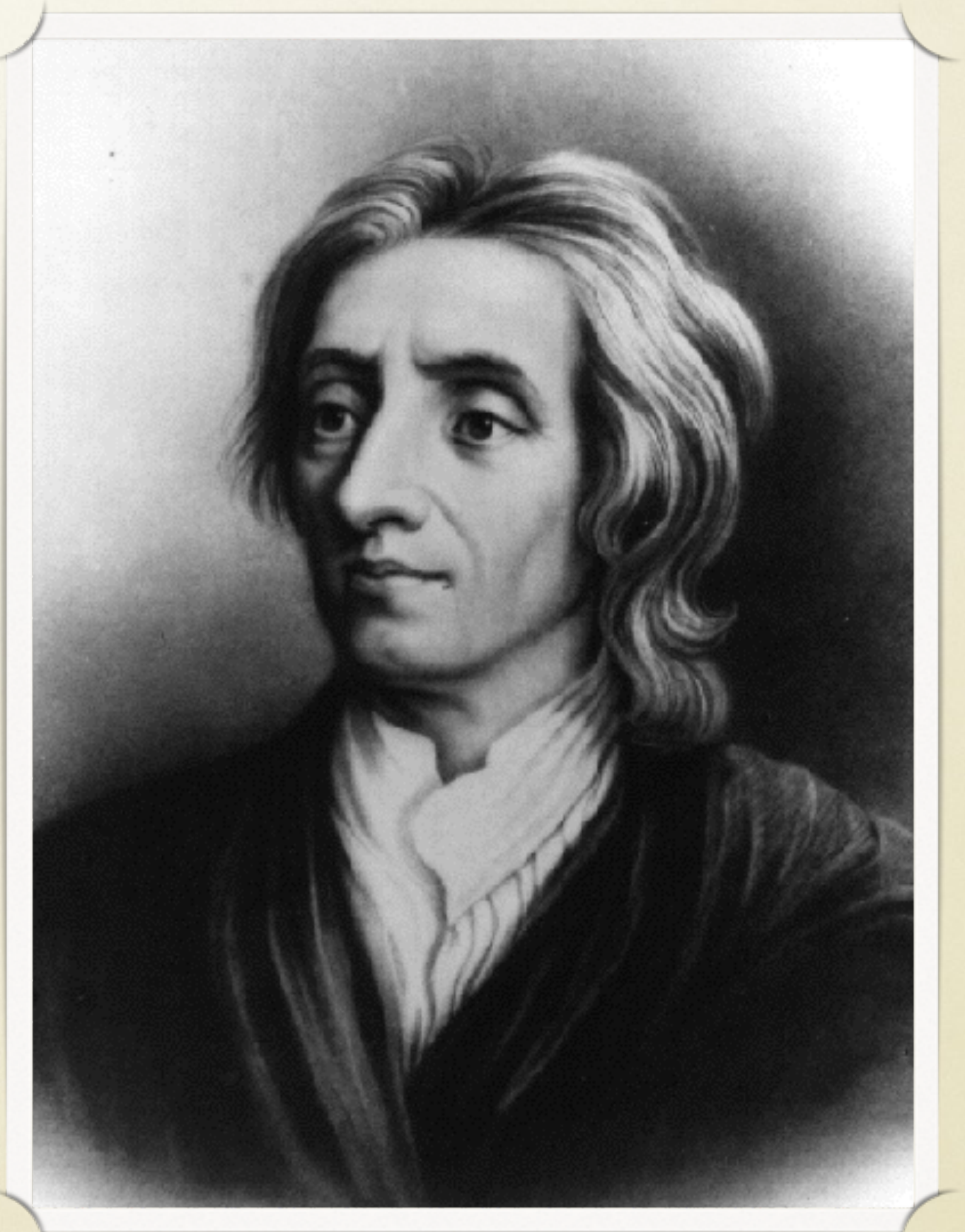
Non est potestas Super Terram quae Comparetur ei Job. 41. 27.

	LEVIATHAN	
	Or	
	THE MATTER, FORME	
	and POWER of A COMMON	
	WEALTH ECCLESIASTICALL	
	and CIVIL.	
	By THOMAS HOBBS	
	of MALMESBURY.	
	London	
	Printed for Andrew Crooke	
	1651	

JOHN LOCKE (1632-1704)

- **Esej o lidském rozumu**
(Essay Concerning Human Understanding)
- empirický přístup
- nic není v rozumu co předtím nebylo ve smyslech
- **primární a sekundární vlastnosti** (kvality)
objektů
- nevyjadřuje se explicitně o zákonitostech asociací

GEORGE BERKELEY (1685-1753)

- Esej k nové teorii vidění
- Pojednání
o základech lidského poznání
- jedinou realitou je pro nás naše mysl – být vnímán znamená být
- popřel Lockovo rozdělení na primární a sekundární vlastnosti

DŮLEŽITÉ POSTAVY

asocianismus

- **zakladatelé**
  - David Hartley (1705 - 1757)
  - David Hume (1711 - 1776)

DŮLEŽITÉ POSTAVY

asocianismus

- **hlavní představitelé**
  - Thomas Brown (1778 - 1820)
  - James Mill (1773 - 1836)
  - John Stuart Mill (1806 - 1873)
  - Alexander Bain (1818 - 1903)
  - Hermann Ebbinghaus (1850 - 1909)
  - Ivan Petrovič Pavlov (1849 - 1936)
  - Vladimír Michajlovič Bechtěrev (1857 - 1927)
  - Edward Lee Thorndike (1874 - 1949)

DAVID HUME (1711-1776)

- Pojednání o lidské přirozenosti
- základ vědy musí být založen na **zkušenosti a pozorování**
- základní princip myšlení = **asociace**
- **3 formy**
  - podobnost
  - sousednost (dotyk v čase a místě)
  - příčina a následek

DAVID HARTLEY (1705-1757)

- zakladatel psychologické školy asocianismu
- snažil se dodat **fyziologický výklad** - vibrace ve smyslových orgánech a v nervech
- **počitky** – silnější vibrace, a **ideje** – slabé záchvěvy

JAMES MILL

(1773-1836)

- **Analýza fenoménů lidské mysli**
- extrémní podoba asocianismu– duševní mechanika
- jsou jen dva druhy duševních prvků - počítky a ideje
- jednoduché ideje se nabalují jedna na druhou, až vytvoří složitější

JOHN STUART MILL (1806-1873)

- duševní chemie
- složité ideje jsou podobné chemické sloučenině - mají jiné vlastnosti než její jednotlivé prvky
- metody induktivního myšlení (tzv. Millovy metody) (**shody, rozdílu, sdružených změn**)
- orientace asocianismu k experimentální psychologii

ALEXANDER BAIN

(1818 - 1903)

- první psycholog, poslední filozof-psycholog
- založil první psychologický časopis **Mind** (1876)
- obohatil psychologii o **fyziologické prvky**
- původce **psychofyzického paralelismu**
- **Smysly a intelekt** (1855) a **Emoce a vůle** (1859)
- jasně vymezené zákony asociace: zákon doteku (společného výskytu) a podobnosti

HERMANN EBBINGHAUS

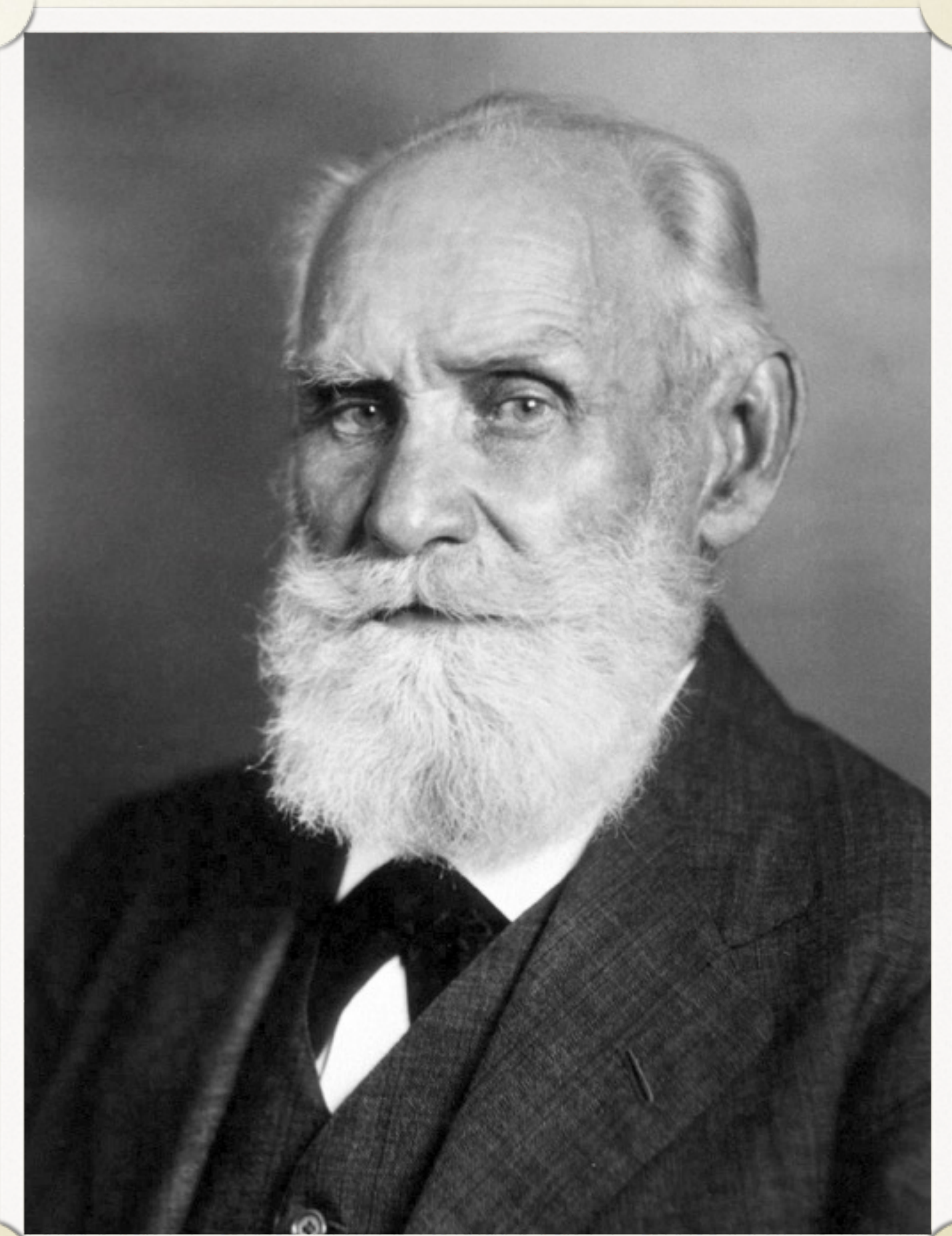
(1850-1909)

- provedl první důkladnou a systematickou empirickou studii asociací – výzkum paměti pomocí bezesmyslných slabik
- první laboratorní aplikace striktně asocianistických principů na poli psychologie učení

IVAN P. PAVLOV (1849-1936)

- fyziolog, výzkum trávení - vylučování trávicích šťáv v průběhu přijímání potravy
- povšiml si slinění u psů i bez přítomnosti přímého podnětu potravy – objevil **podmíněný reflex**

- podmiňování vysvětloval nikoli pomocí asociací, ale fyziologicky

- **zákony podmiňování**
  - časové řazení
  - vyhasínání
  - zobecnění
  - diferenciacce

VLADIMÍR M. BECHTĚREV (1857-1927)

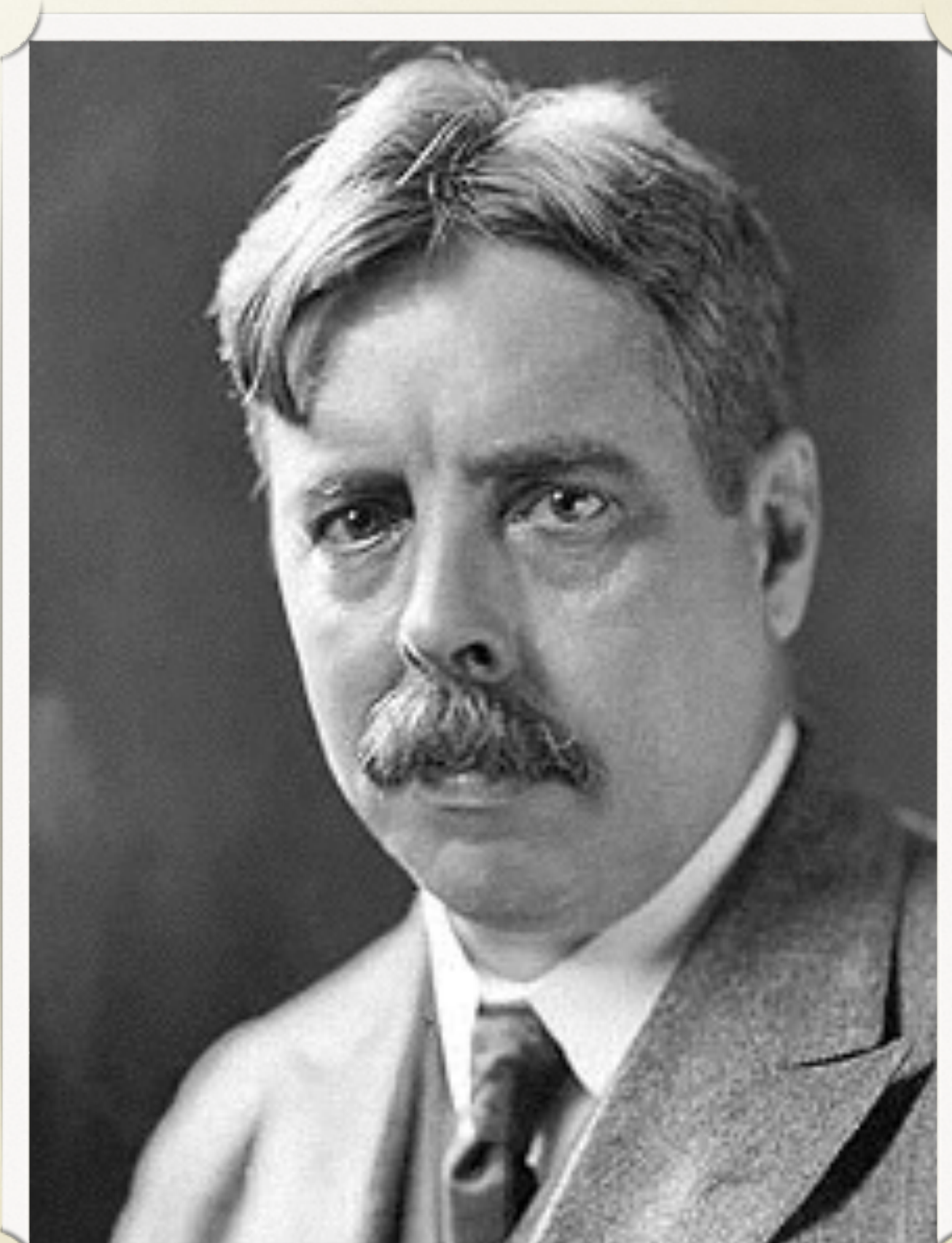
- asociační reflex
- motorická podmíněná reakce
- podobné závěry jako Pavlov

EDWARD LEE THORNDIKE

(1874-1949)

- čistě asociativní způsob uvažování
- téma dizertace - instinktivní a inteligentní chování drůbeže
- **experimentálně zkoumal procesy učení u zvířat**
- bludiště se 3 slepými uličkami a jednou vedoucí ven a k jídlu a vodě - kuře se postupně zlepšovalo – podle Thorndika nikoli díky inteligenci, ale díky tomu, že ty náhodně zvolené činnosti, které vedly k úspěchu, způsobovaly uspokojivý stav, který tuto činnost posiloval

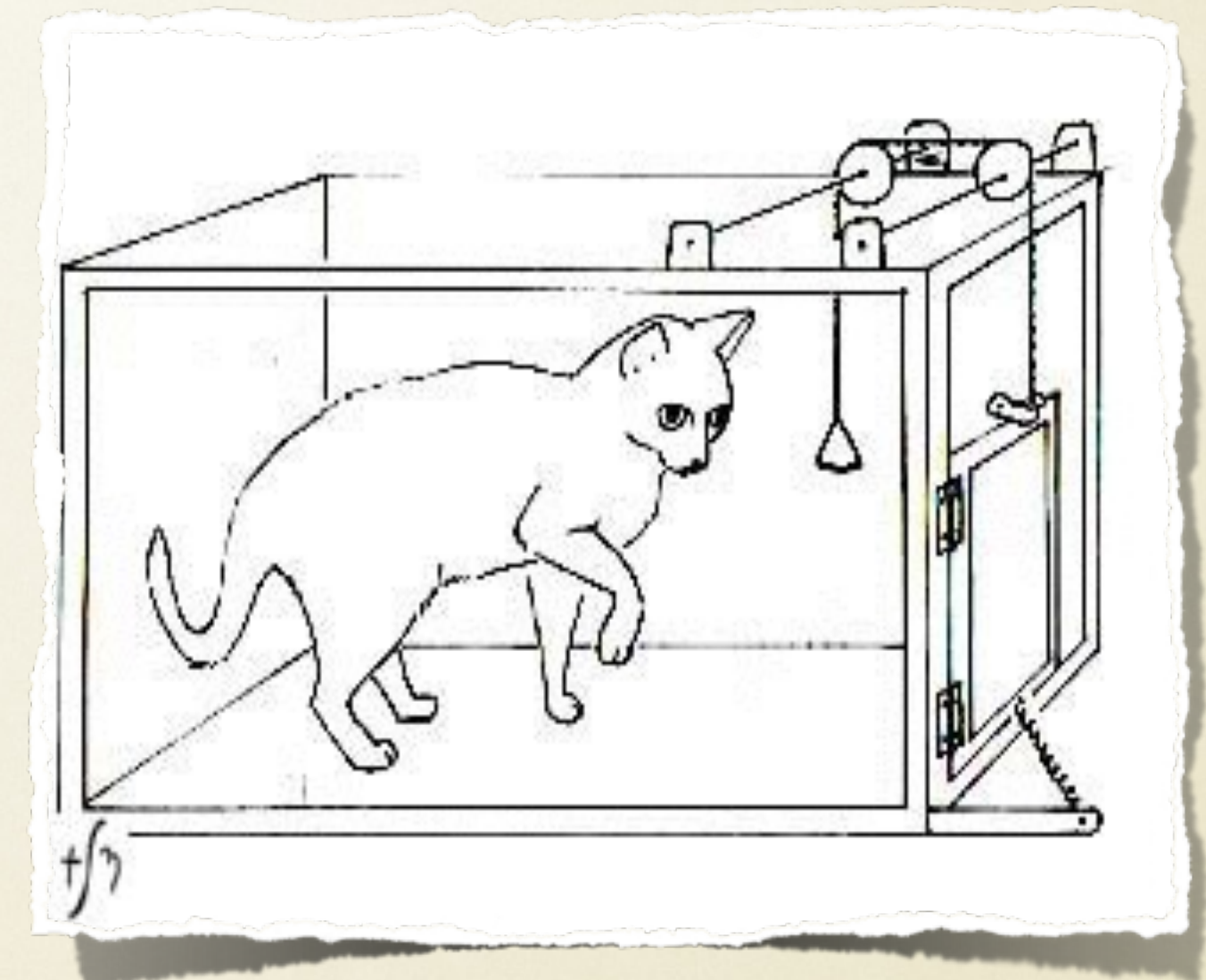

PHOTOGRAPHED BY
K.M. DALLENBACH

EDWARD LEE THORNDIKE

(1874-1949)

- výzkum s kočkami
  - 15 skříněk
  - z některých mohly uniknout lehce
  - z jiných až po složité kombinaci úkonů
- Thorndikovy závěry
  - kočky se naučily dostávat ze skřínky tak, že postupně vylučovaly neúspěšné postupy a nacházely **spojitosti mezi vhodným postupem a vytouženým cílem**

TEORIE KONEKCIONISMU

- zákony učení
  - **zákon účinku** (efektu)
  - **zákon cviku**
- teorie konekcionismu položila **základy behaviorismu** a zavedla experimenty se zvířaty jako převládající metodu

KRITIKA KONEKCIONISMU

- elementarismus
- učení pokus-omyl
- zákon účinku
- mechanistický determinismus

VLIV ASOCIANISMU NA DALŠÍ ROZVOJ PSYCHOLOGIE

- rozvoj teorií učení (behavioristické i neobehavioristické)
- započal systematický laboratorní výzkum zvířecího učení
- pokračoval pavlovovský výzkum podmíněných reflexů

ZAŘAZENÍ ASOCIANISMU VZHLEDEM K WATSONOVÝM PRESKRIPTIVNÍM DIMENZÍM

- 4 klíčové dimenze
  - empirismus
  - molekularismus
  - determinismus
  - kvantitativní přístup

KONTROLNÍ OTÁZKY

- kořeny asocianismu v britském empirismu
- zákony asociace, protopsychologové
- posun od asociace idejí k asociacím podnětu a reakce
- Ebbinghausův výzkum paměti
- Pavlovův výzkum podmiňování a Thorndikeův konekcionismus jako předchůdci behaviorismu

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Aristoteles (ca. 350 BC). On sense and the sensible.
- Locke, John (1689). An essay concerning human understanding.
- Berkeley, George (1710). A treatise concerning the principles of human knowledge.
- Berkeley, George. (1732). An essay towards a new theory of vision
- Hume, David (1739). A treatise of human nature.
- Hume, David (1748). A enquiry concerning human understanding.
- Ebbinghaus, Hermann (1913). Memory: A contribution to experimental psychology
- Pavlov, Ivan P. (1924). Lectures on the work of the cerebral hemispheres

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Thorndike, Edward L. (1911). Animal intelligence.
- Thorndike, Edward L. (1910). The contribution of psychology to education. *Journal of Educational Psychology*, 1, 5-12.
- Thorndike, Edward L. & Woodworth, Robert S. (1901a). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions (I). *Psychological Review*, 8, 247-261.
- Thorndike, Edward L. & Woodworth, Robert S. (1901b). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions: II. The estimation of magnitudes. *Psychological Review*, 8, 384-395.
- Thorndike, Edward L. & Woodworth, Robert S. (1901c). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions: III. Functions involving attention, observation, and discrimination. *Psychological Review*, 8, 553-564.